Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
EVGENIEGO TANCHEVA
przedstawiona w dniu 15 lipca 2021 r.[1]

Sprawa C-600/19

MA
przeciwko
Ibercaja Banco, S.A.
przy udziale:
PO

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie, Hiszpania)]

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 93/13/EWG – Nieuczciwe warunki w umowach konsumenckich – Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 – Zasada skuteczności – Postępowanie egzekucyjne dotyczące wierzytelności zabezpieczonej hipoteką – Uprawnienia sądu krajowego w zakresie badania nieuczciwego charakteru warunków umownych w następstwie kontroli wstępnej pozostającej bez uzasadnienia – Określenie ostatecznego momentu na podniesienie zarzutu nieuczciwego charakteru warunków umownych – Zasada powagi rzeczy osądzonej – Prekluzja

I. Wprowadzenie

1. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie, Hiszpania; zwany dalej „Audiencia Provincial de Zaragoza") dotyczy wykładni dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich[2]. Wniosek ten złożono w ramach postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, w którym konsument nie wytoczy powództwa przeciwegzekucyjnego, a prawo własności nieruchomości obciążonej hipoteką przeniesiono już na osobę trzecią.

2. W niniejszej sprawie zasadnicza kwestia sprowadza się do ustalenia, czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które ze względu na skutek w postaci powagi rzeczy osądzonej i prekluzji nie pozwala sądowi na kolejnym etapie postępowania na zbadanie nieuczciwego charakteru warunków umownych, jeżeli warunki te były przedmiotem wstępnej kontroli przeprowadzonej przez sąd z urzędu, która nie znalazła wyraźnego odzwierciedlenia w postanowieniu zezwalającym na egzekucję wierzytelności

[1] Język oryginału: angielski.
[2] Dz.U. 1993, L 95, s. 29.

zabezpieczonej hipoteką. Sąd odsyłający zmierza również do ustalenia, jaki wpływ na rozstrzygnięcie w przedmiocie nieruchomości obciążonej hipoteką mogłaby mieć późniejsza kontrola nieuczciwego charakteru warunków umownych.

3. Trybunał rozpatruje niniejszą sprawę równolegle z czterema innymi (C-693/19, C-725/19, C-831/19 i C-869/19), w przedmiocie których dzisiaj także przedstawiam swoje opinie. Sprawy te oparte są na hiszpańskich, rumuńskim i włoskich wnioskach o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i dotyczą również podobnych, potencjalnie delikatnych kwestii związanych z zakresem obowiązku badania przez sąd krajowy z urzędu nieuczciwego charakteru warunków umownych zgodnie z orzecznictwem Trybunału w przedmiocie wykładni dyrektywy 93/13 oraz związku z niektórymi zasadami krajowego prawa procesowego, w tym z zasadą powagi rzeczy osądzonej.

4. Niniejsza sprawa stanowi zatem dla Trybunału okazję do rozwinięcia orzecznictwa dotyczącego dyrektywy 93/13, w szczególności do wyjaśnienia kwestii dotyczących powagi rzeczy osądzonej i prekluzji w ramach sądowej kontroli nieuczciwych warunków w rozumieniu tej dyrektywy.

II. Ramy prawne

A. Prawo Unii

5. Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi:

„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.

6. Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 ma następujące brzmienie:

„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami”.

B. Prawo hiszpańskie

7. Artykuł 136 Ley de Enjuiciamiento Civil (kodeksu postępowania cywilnego, zwanego dalej „kodeksem postępowania cywilnego”) stanowi:

„Po upływie terminu na dokonanie przez stronę czynności procesowej następuje prekluzja i utrata możliwości dokonania danej czynności. Sekretarz sądowy odnotowuje upływ terminu w oficjalnym dokumencie, zarządza środki, które należy przyjąć, lub zawiadamia sąd w celu wydania rozstrzygnięcia”.

8. Artykuł 222 kodeksu postępowania cywilnego stanowi:

„1. Powaga rzeczy osądzonej związana z prawomocnymi wyrokami uwzględniającymi lub oddalającymi powództwo wyłącza zgodnie z prawem wszelkie dalsze postępowania, których przedmiot jest tożsamy z tym, w odniesieniu do którego wydano pierwszy wyrok.

2. Powaga rzeczy osądzonej rozciąga się na roszczenia wysunięte w powództwie głównym i powództwach wzajemnych oraz na sprawy, o których mowa w art. 408 ust. 1 i 2 niniejszej ustawy.

Okoliczności faktyczne, które nastąpiły po upływie terminu na wniesienie pism procesowych w postępowaniu, w którym wysunięto tego rodzaju roszczenia, uważa się za nowe i odmienne od podstawy tych roszczeń.

3. Powaga rzeczy osądzonej wiąże strony postępowania, w którym nastąpiła, ich spadkobierców i osoby, które wywodzą z niej skutki prawne, jak również osoby, które nie będąc stronami postępowania, posiadają prawa dające im legitymację czynną zgodnie z przepisami art. 11 niniejszej ustawy.

[…]

4. Orzeczenie, które uzyskało powagę rzeczy osądzonej w prawomocnym wyroku kończącym postępowanie, wiąże sąd, przed którym wszczęto kolejne postępowanie, jeżeli w kolejnym postępowaniu orzeczenie mające powagę rzeczy osądzonej wydaje się logicznie powiązane z przedmiotem kolejnego postępowania, a strony tych dwóch postępowań są tożsame lub powaga rzeczy osądzonej ma do nich zastosowanie na podstawie przepisów prawa”.

9. Artykuł 552 kodeksu postępowania cywilnego stanowi:

„1. Jeżeli sąd uzna, że nie zostały spełnione warunki wymagane przez prawo w celu zarządzenia egzekucji, wydaje postanowienie o odmowie wszczęcia egzekucji.

Sąd bada z urzędu, czy warunek zawarty w którymś z tytułów egzekucyjnych, o których mowa w art. 557 ust. 1, można uznać za nieuczciwy. Jeżeli sąd uzna, że warunek można uznać za nieuczciwy, wysłuchuje stron w terminie piętnastu dni. Po wysłuchaniu stron sąd wydaje orzeczenie w terminie pięciu dni roboczych, zgodnie z art. 561 ust. 1 pkt 3”.

10. Artykuł 557 kodeksu postępowania cywilnego stanowi:

„1. W przypadku gdy zarządzono egzekucję na podstawie tytułów, o których mowa w art. 517 ust. 2 pkt 4, 5, 6 i 7, a także na podstawie innych dokumentów posiadających klauzulę wykonalności, o których mowa w art. 517 ust. 2 pkt 9, dłużnik, przeciwko któremu jest prowadzona egzekucja, może, w terminie i formie przewidzianych w poprzednim artykule, wnieść powództwo przeciwegzekucyjne, opierając się wyłącznie na jednej z następujących podstaw:

[…]

7. Tytuł zawiera nieuczciwe warunki umowne”.

11. Artykuł 695 kodeksu postępowania cywilnego stanowi:

„1. W postępowaniach, o których mowa w niniejszym rozdziale, powództwo przeciwegzekucyjne dłużnika jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy opiera się na następujących podstawach:

[…]

4. Nieuczciwy charakter warunku umowy, który stanowi podstawę egzekucji lub na podstawie którego ustalona została wysokość dochodzonej kwoty".

III. Okoliczności faktyczne, postępowanie i pytania prejudycjalne

12. Zgodnie z postanowieniem odsyłającym w dniu 6 maja 2005 r. instytucja finansowa Ibercaja Banco, S.A. (zwana dalej „spółką Ibercaja Banco") zawarła z PO i MA, występującymi jako konsumenci, umowę pożyczki na kwotę 198 400 EUR, podlegającą spłacie do dnia 31 maja 2040 r., która to umowa była zabezpieczona hipoteką na domu jednorodzinnym wycenionym na 299 290 EUR.

13. Do dnia 30 listopada 2005 r. wysokość odsetek z tytułu kredytu ustalono według rocznej nominalnej stopy procentowej wynoszącej 2,75%. Zgodnie z pkt 3a umowy po tej dacie odsetki naliczane były według zmiennej stopy procentowej, przy czym minimalna różnica w stopie procentowej nie mogła być mniejsza niż 0,5% („klauzula dolnego progu"). Zgodnie z pkt 6 umowy odsetki za zwłokę ustalono według rocznej stopy nominalnej w wysokości 19%. Ponadto pkt 6a umowy stanowił, że spółka Ibercaja Banco może żądać spłaty pełnej kwoty kredytu w przypadku zwłoki w zapłacie jakiejkolwiek należnej kwoty („klauzula wcześniejszej wymagalności").

14. W dniu 30 grudnia 2014 r. spółka Ibercaja Banco złożyła wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką przeciwko PO i MA w związku ze zwłoką w spłacie pięciu miesięcznych rat kredytu w okresie od 31 maja 2014 r. do 31 października 2014 r. Instytucja ta wysunęła roszczenie w kwocie 164 676,53 EUR, odpowiadającej kapitałowi i odsetkom należnym i niezapłaconym na dzień 5 listopada 2014 r., powiększonej o kwotę 49 402 EUR, obliczoną szacunkowo, bez uszczerbku dla późniejszej korekty odsetek za zwłokę, według rocznej stopy nominalnej w wysokości 12% od zamknięcia rachunku w dniu 5 listopada 2014 r. do pełnej spłaty.

15. W dniu 26 stycznia 2015 r. przeciwko PO i MA wystawiono tytuł egzekucyjny, w którym zażądano zapłaty i udzielono im dziesięciodniowego terminu na wniesienie powództwa przeciwegzekucyjnego. Tego dnia komornik wydał postanowienie, w którym nakazał organowi prowadzącemu księgi wieczyste przedłożenie zaświadczenia o prawie własności i innych prawach rzeczowych do nieruchomości oraz o istnieniu hipoteki na rzecz spółki Ibercaja Banco. PO i MA nie wszczęli powództwa przeciwegzekucyjnego.

16. W następstwie zawiadomienia o śmierci PO przekazanego pismem z dnia 14 grudnia 2015 r. SP i JK przystąpili do postępowania jako ewentualni spadkobiercy ustawowi postanowieniem z dnia 9 czerwca 2016 r.

17. Następnie, po przeprowadzeniu licytacji, do której nikt nie przystąpił, spółka Ibercaja Banco nabyła prawo własności nieruchomości obciążonej hipoteką za kwotę 179 574 EUR i przeniosła je na rzecz spółki Residencial Murillo S.A., która przedstawiła dowód wpłaty tej kwoty.

18. W dniu 25 października 2016 r. spółka Ibercaja Banco wystąpiła o zapłatę kosztów, których wysokość oszacowano na kwotę 2888,19 EUR, wraz z odsetkami ustalonymi na kwotę 32 538,28 EUR w wyniku zastosowania stawki 12% przewidzianej przez Ley 1/2013, de 14 de mayo, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (ustawę nr 1/2013 z dnia 14 maja 2013 r. o środkach służących wzmocnieniu ochrony dłużników hipotecznych, restrukturyzacji zadłużenia i najmie socjalnym, zwaną dalej „ustawą nr 1/2013”) [3]. Uczestnicy postępowania, przeciwko którym prowadzona była egzekucja, zostali o tym powiadomieni. Postanowieniem z dnia 13 grudnia 2016 r. zatwierdzono oszacowanie kosztów we wskazanej kwocie.

19. W dniu 9 listopada 2016 r. MA wniósł sprzeciw wobec sposobu naliczania odsetek, podnosząc zarzut nieuczciwego charakteru pkt 3a i 6 umowy dotyczących klauzuli dolnego progu i odsetek za zwłokę.

20. Postanowieniem z dnia 8 marca 2017 r. Juzgado de Primera Instancia No 2 de Zaragoza (sąd pierwszej instancji nr 2 w Saragossie, Hiszpania; zwany dalej „sądem pierwszej instancji”) postanowił zbadać ewentualny nieuczciwy charakter warunków umowy stanowiącej podstawę tytułu egzekucyjnego, po stwierdzeniu, że klauzula wcześniejszej wymagalności zawarta w pkt 6a umowy może mieć nieuczciwy charakter. Strony wezwano do przedstawienia uwag w tej sprawie oraz w przedmiocie ewentualnego zawieszenia postępowania. Spółka Ibercaja Banco wniosła sprzeciw wobec zawieszenia postępowania, podnosząc między innymi, że nie jest to właściwy moment na stwierdzenie nieuczciwego charakteru warunków, ponieważ nieruchomość została przeniesiona na inny podmiot oraz zatwierdzone zostały koszty.

21. Postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2017 r. sąd pierwszej instancji zawiesił postępowanie do czasu wydania orzeczenia w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożonego przez Tribunal Supremo (sąd najwyższy, Hiszpania; zwany dalej „Tribunal Supremo”) w odniesieniu do wcześniejszej wymagalności i odsetek za zwłokę. Spółka Ibercaja Banco złożyła środek zaskarżenia od tego postanowienia, a Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy) nakazał kontynuowanie postępowania.

22. Postanowieniem z dnia 20 listopada 2017 r. sąd pierwszej instancji stwierdził nieuczciwy charakter klauzuli wcześniejszej wymagalności zawartej w pkt 6a umowy i nakazał odstąpienie od egzekucji. Spółka Ibercaja Banco wniosła zażalenie na to postanowienie, któremu to zażaleniu sprzeciwił się MA.

23. Postanowieniem z dnia 28 marca 2018 r. Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie) uchylił to postanowienie i nakazał kontynuowanie postępowania, uznając, że zbadanie nieuczciwego charakteru określonych warunków umownych nie jest możliwe, ponieważ umowa wywarła już skutki prawne, zabezpieczenie zostało zrealizowane, przy czym konsument nie skorzystał ze swoich uprawnień, a prawo własności zostało przeniesione, co powinno być respektowane, zgodnie z zasadą pewności prawa w odniesieniu do powstałych stosunków własnościowych.

[3] BOE nr 116 z 15 maja 2013 r., s. 36373.

24. Postanowieniem z dnia 31 lipca 2018 r. sąd pierwszej instancji oddalił zażalenie MA na ustalenie kwoty odsetek, które zatwierdził w wysokości 32 389,89 EUR, uzasadniając, że postępowanie wszczęto po wejściu w życie ustawy nr 1/2013 i nie wszczęto żadnego postępowania przeciwegzekucyjnego, w związku z czym z uwagi na skutek powagi rzeczy osądzonej nie było już możliwe zbadanie ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków umownych.

25. MA zaskarżył to postanowienie do Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie), czemu sprzeciwiła się spółka Ibercaja Banco.

26. Sąd odsyłający wyjaśnia, że w prawie krajowym istnieje rozróżnienie między postępowaniami deklaratywnymi (postępowaniami z powództwa o ustalenie prawa), które dotyczą określenia praw między stronami, a postępowaniami egzekucyjnymi, które prowadzi się na podstawie tytułów egzekucyjnych, w tym umów, z których wynika zobowiązanie ze strony dłużnika do spełnienia na rzecz wierzyciela świadczenia pieniężnego należnego, wymagalnego i podlegającego wykonaniu. W tym kontekście skutek powagi rzeczy osądzonej wywołują nie tylko kwestie rozstrzygnięte w ramach postępowania sądowego, lecz również kwestie, które mogły zostać podniesione, lecz tak się nie stało na skutek prekluzji. W szczególności prawo krajowe przewiduje, że w zwykłym postępowaniu egzekucyjnym, zgodnie z art. 557 ust. 1 pkt 7 kodeksu postępowania cywilnego, jak i w szczególnym postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, zgodnie z art. 695 ust. 1 pkt 4 tego kodeksu, konsument może wnieść powództwo przeciwegzekucyjne, aby podnieść nieuczciwy charakter warunków umowy stanowiącej podstawę tytułu egzekucyjnego, oraz że zgodnie z art. 552 ust. 1 tego kodeksu sąd krajowy, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne, jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu wstępnej kontroli nieuczciwego charakteru takich warunków przed wydaniem tego tytułu. Owa wstępna kontrola obejmuje rozstrzygnięcie negatywne, w wyniku którego bierze się pod uwagę jedynie te warunki umowne, które sąd uważa za nieuczciwe. W odniesieniu do tych warunków zostanie wszczęte postępowanie kontradyktoryjne, które doprowadzi do wydania orzeczenia w przedmiocie nieuczciwego charakteru tych warunków. Jeśli chodzi o pozostałe warunki umowne – po pozytywnym przejściu kontroli wstępnej sąd w żaden sposób nie uzasadnia swojej decyzji, zatem nie ma w takim przypadku wyraźnego stwierdzenia ich ważności, aczkolwiek dokonanie kontroli wstępnej w sposób dorozumiany zakłada ich ważność, co miało miejsce w niniejszej sprawie.

27. Sąd odsyłający powziął wątpliwość co do tego, czy przepisy krajowe dotyczące powagi rzeczy osądzonej i prekluzji w związku z zakresem negatywnej kontroli nieuczciwych warunków umownych w postępowaniu egzekucyjnym są zgodne z wymogami dyrektywy 93/13, w szczególności z zasadą wyrażoną w jej art. 6 ust. 1, że nieuczciwe warunki nie są wiążące dla konsumenta, w myśl wykładni zawartej w orzecznictwie Trybunału[4]. W tym względzie sąd odsyłający zauważa, że zgodnie z orzecznictwem Tribunal Supremo (sąd najwyższy)[5] jeżeli upłynął termin na wniesienie powództwa przeciwegzekucyjnego, w odniesieniu do zarzutów dotyczących nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich stosuje się skutek w postaci powagi rzeczy osądzonej i prekluzji. Mając na uwadze, że prekluzja została dopuszczona w orzecznictwie Trybunału, jeżeli konsument, jako dłużnik, nie wytoczy powództwa przeciwegzekucyjnego w ramach postępowania egzekucyjnego, sąd odsyłający zastanawia się, czy zasada skuteczności prowadzi do powstania skutku w postaci zamknięcia postępowania, który

[4] Sąd odsyłający przywołuje wyroki: z dnia 29 października 2015 r., BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731); z dnia 26 stycznia 2017 r., Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60).

[5] Sąd odsyłający przywołuje między innymi wyroki: z dnia 27 września 2017 r. (nr 526/2017); z dnia 13 listopada 2018 r. (nr 628/2018).

uniemożliwia zarówno dłużnikowi, jak i sądowi działającemu z urzędu ponowne zbadanie okoliczności, które były już przedmiotem kontroli, albo sprzeciwienie się temu, wobec czego można było się sprzeciwić wcześniej, lecz tego nie zrobiono.

28. Sąd odsyłający wskazuje następnie na pewną wątpliwość w zakresie ustalenia ostatecznego momentu, w którym sąd może podnieść z urzędu lub na wniosek strony zarzut nieuczciwego charakteru warunków umownych w świetle dyrektywy 93/13. Zgodnie z prawem krajowym szczególne postępowanie egzekucyjne dotyczące wierzytelności zabezpieczonej hipoteką ma na celu realizację zabezpieczenia rzeczowego, jakim jest hipoteka, aby zaspokoić roszczenie wierzyciela, którego skutki powstają, gdy w drodze licytacji prawo własności nieruchomości obciążone hipoteką zostaje przeniesiona na osobę trzecią. Sąd odsyłający zauważa, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału [6] począwszy od chwili, gdy dane mienie przestaje być przedmiotem roszczenia, nie można już badać ważności istnienia nieuczciwych warunków w umowie kredytu hipotecznego, natomiast zgodnie z orzecznictwem Tribunal Constitucional (hiszpańskiego trybunału konstytucyjnego, zwanego dalej „trybunałem konstytucyjnym") [7] prekluzja występuje tylko wtedy, gdy dłużnik wyraźnie podniósł zarzut nieuczciwego charakteru określonego warunku umownego albo gdy sąd badał nieuczciwy charakter w ramach kontroli z urzędu. Sąd odsyłający zastanawia się zatem, czy nawet po dokonaniu przeniesienia prawa własności nieruchomości, lecz przed opuszczeniem nieruchomości przez dłużnika, możliwe jest podniesienie nieuczciwego charakteru warunku, który może spowodować nieważność całego postępowania egzekucyjnego.

29. To właśnie w tych okolicznościach Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie) postanowił zawiesić postępowanie główne i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1. Czy z zasadą skuteczności zawartą w art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG według wykładni tej dyrektywy dokonanej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest zgodne uregulowanie krajowe, z którego wynika, że jeżeli określony nieuczciwy warunek umowny został pominięty w trakcie wstępnej kontroli sądowej dokonywanej z urzędu przy wszczęciu egzekucji [(negatywnej kontroli ważności warunków umownych)] kontrola ta uniemożliwia temu samemu sądowi późniejsze dokonanie z urzędu oceny tego warunku umownego, jeżeli od czasu przeprowadzenia pierwszej kontroli istniały już te same okoliczności faktyczne i prawne, nawet jeśli w wyniku tej wstępnej kontroli nie zawarto ani w sentencji, ani w uzasadnieniu orzeczenia żadnej uwagi co do ważności warunków umownych?

2. Kolejna wątpliwość dotyczy tego, czy jeżeli strona, przeciwko której prowadzona jest egzekucja, w przypadku, kiedy istnieją już okoliczności faktyczne i prawne wskazujące na zastosowanie nieuczciwych warunków w umowach zawieranych z konsumentami, nie podnosi tej okoliczności w powództwie przeciwegzekucyjnym przewidzianym w tym celu przez ustawę, może, po rozstrzygnięciu tego powództwa przeciwegzekucyjnego, wystąpić z nowym powództwem przeciwegzekucyjnym, w wyniku którego rozstrzygnięta zostanie kwestia nieuczciwego charakteru określonych warunków umownych, jeżeli strona ta miała już początkowo możliwość podniesienia tego zarzutu w postępowaniu zwykłym przewidzianym przez ustawę. Wreszcie czy powstaje skutek prekluzyjny, który uniemożliwia

[6] Sąd odsyłający przywołuje wyroki: z dnia 14 marca 2013 r., Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164); z dnia 7 grudnia 2017 r., Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945).

[7] Sąd odsyłający przywołuje wyrok z dnia 28 lutego 2019 r. (nr 31/2019).

konsumentowi podniesienie zarzutu nieuczciwego charakteru innego warunku umownego w tym samym postępowaniu egzekucyjnym lub w późniejszym postępowaniu deklaratywnym (postępowaniu z powództwa o ustalenie prawa)?

3. Trzecia wątpliwość dotyczy tego, czy w przypadku, kiedy za zgodne z dyrektywą 93/13 […] uznane zostanie stwierdzenie, że strona nie może złożyć drugiego lub kolejnego powództwa przeciwegzekucyjnego w celu powołania się na nieuczciwy charakter warunku umownego, co mogła uczynić już wcześniej, ponieważ okoliczności faktyczne i prawne były już wcześniej ukształtowane, może to stanowić podstawę dla zbadania z urzędu nieuczciwego charakteru tego warunku przez sąd, który został poinformowany o takim nieuczciwym charakterze.

4. Czwarte pytanie prejudycjalne zmierza do ustalenia, czy, po dokonaniu przybicia i przysądzeniu własności nieruchomości, co potencjalnie może nastąpić na rzecz tego samego wierzyciela, które wywołało nawet skutek przeniesienia prawa własności nieruchomości stanowiącej zrealizowane już zabezpieczenie, zgodna z prawem europejskim jest wykładnia, według której w przypadku zakończenia postępowania i osiągnięcia jego celu, jakim jest realizacja zabezpieczenia, możliwe jest złożenie przez dłużnika nowych powództw przeciwegzekucyjnych w celu stwierdzenia nieważności określonego warunku umownego mającego wpływ na postępowanie egzekucyjne, czy też po powstaniu takiego skutku rozporządzającego, który mógł nastąpić na rzecz wierzyciela, dając prawo do wpisu w księdze wieczystej, możliwe jest przeprowadzenie kontroli z urzędu, która może doprowadzić do stwierdzenia nieważności całego postępowania egzekucyjnego lub zakończyć się zmianą kwot zabezpieczonych hipoteką, co może mieć wpływ na warunki przedstawianych w licytacji ofert".

30. Uwagi na piśmie przedstawiły Trybunałowi rządy hiszpański i włoski oraz Komisja.

31. W dniu 26 kwietnia 2021 r. odbyła się rozprawa łączna ze sprawą C-869/19, podczas której spółka Ibercaja Banco, rządy hiszpański i włoski oraz Komisja przedstawiły swoje stanowiska ustnie.

IV. Podsumowanie uwag stron

32. Spółka Ibercaja Banco podnosi, że na podstawie wyroku z dnia 7 grudnia 2017 r., Banco Santander [8] na pytanie czwarte należy odpowiedzieć w ten sposób, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie znajduje zastosowania do postępowań krajowych, w których zabezpieczenie hipoteczne poddano już egzekucji, nieruchomość została sprzedana i związane z nią prawa rzeczowe zostały przeniesione na osobę trzecią. Twierdzi ona, że nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pierwsze trzy pytania, a w każdym wypadku, jeśli chodzi o pytanie drugie, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie uregulowaniom krajowym ustanawiającym terminy, w których konsument może podnieść zarzut nieuczciwego charakteru warunków umownych, jeżeli przepisy te są zgodne z zasadami równoważności i skuteczności, jak ma to miejsce w niniejszej sprawie.

33. Spółka Ibercaja Banco twierdzi, w odniesieniu do pytań pierwszego i trzeciego, że w świetle zasad równoważności i skuteczności art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego, które zobowiązuje sąd do przeprowadzenia negatywnej kontroli z urzędu w zakresie nieuczciwego charakteru warunków umownych, a następnie uniemożliwia mu przeprowadzenie późniejszej kontroli tych samych warunków, jeżeli nie

[8] C-598/15, EU:C:2017:945 (zwanego dalej „wyrokiem Banco Santander").

pojawiły się nowe okoliczności faktyczne lub prawne. Jej zdaniem zobowiązanie sądu do uzasadnienia orzeczenia w przypadku braku stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunków wykracza poza to, czego wymaga zasada skuteczności. Dodaje ona, że sprzeczne z powagą rzeczy osądzonej i prekluzją jest zezwolenie konsumentowi, który nie powołał się na nieuczciwy charakter warunków umownych w postępowaniu egzekucyjnym, na wszczęcie późniejszego postępowania deklaratywnego (postępowania z powództwa o ustalenie prawa) na tej samej podstawie.

34. Rząd hiszpański przeformułowuje cztery pytania prejudycjalne i tworzy z nich trzy pytania. Po pierwsze, art. 6 i 7 dyrektywy 93/13 nie stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które, przewidując kontrolę z urzędu przez sąd i powództwo przeciwegzekucyjne konsumenta w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, nie zezwala na to, by kontrola nieuczciwych warunków wykraczała poza wydanie orzeczenia, w którym to momencie następuje przeniesienie własności na osobę trzecią. Rząd powołuje się na wyrok Banco Santander [9] oraz na okoliczność, że tego rodzaju rozszerzenie kontroli z urzędu wywoływałoby negatywne konsekwencje dla osób trzecich i naruszałoby pewność prawa. Po drugie, art. 6 i 7 dyrektywy 93/13 nie stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie zezwala na przeprowadzenie kontroli nieuczciwego charakteru warunków umownych po wydaniu prawomocnego orzeczenia, po upływie wszystkich terminów przewidzianych dla kontroli z urzędu lub na wniosek konsumenta oraz po zaistnieniu okoliczności faktycznych i prawnych w chwili, w której konsument mógł zażądać takiej kontroli, a sąd powinien był ją przeprowadzić. Niniejsza sprawa różni się od tej, w której wydano wyrok z dnia 26 stycznia 2017 r., Banco Primus [10], a powaga rzeczy osądzonej i prekluzja stoją na przeszkodzie kontroli nieuczciwego charakteru warunków umownych ad infinitum, która nie jest uzasadniona dyrektywą 93/13.

35. Rząd hiszpański twierdzi, po trzecie, że art. 7 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie praktyce krajowej, zgodnie z którą sąd dokonujący kontroli z urzędu odwołuje się do niej wyraźnie tylko wtedy, gdy uznaje, że warunek może być uznany za nieuczciwy, z zastrzeżeniem gwarancji pełnej kontroli sądowej. Jak podkreślił rząd hiszpański podczas rozprawy, dyrektywa 93/13 nie wymaga od sądu wyraźnego uzasadnienia, a ponieważ istnieje pełna kontrola, nieuczciwy charakter warunku nie może być podnoszony przez konsumenta w późniejszym postępowaniu deklaratywnym (postępowaniu z powództwa o ustalenie prawa).

36. Rząd włoski nie zajmuje stanowiska w odniesieniu do pytania pierwszego. Jego zdaniem w odniesieniu do pytań drugiego i trzeciego, które należy rozpatrywać łącznie, z wyroku Banco Primus [11] można wywieść, iż w zakresie, w jakim orzeczenie korzysta z powagi rzeczy osądzonej, ani sąd, ani konsument nie mogą powoływać się na nieuczciwy charakter warunków, który to zarzut mógł być podniesiony wcześniej. Jeśli chodzi o pytanie czwarte, to zgodnie z wyrokiem Banco Santander [12] nie można powoływać się na umowę, aby uniemożliwić uznanie praw własności właściciela do nieruchomości obciążonej hipoteką. Jak rząd ten podkreślił podczas rozprawy, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 znajduje zastosowanie w granicach ustanowionych przez krajowe systemy prawne, co zakłada przestrzeganie przepisów krajowych dotyczących między innymi powagi rzeczy osądzonej.

[9] Wyrok z dnia 7 grudnia 2017 r. (C-598/15, EU:C:2017:945).

[10] C-421/14, EU:C:2017:60 (zwany dalej „wyrokiem Banco Primus").

[11] Wyrok z dnia 26 stycznia 2017 r. (C-421/14, EU:C:2017:60).

[12] Wyrok z dnia 7 grudnia 2017 r. (C-598/15, EU:C:2017:945).

37. Komisja twierdzi, że na pierwsze trzy pytania należy udzielić odpowiedzi łącznie w ten sposób, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, interpretowane w świetle zasady skuteczności, stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które poprzez prekluzję określa moment, od którego konsument nie może już podnosić zarzutu nieuczciwego charakteru warunków umownych, jeżeli kontrola przeprowadzona z urzędu przez sąd na wcześniejszym etapie nie została udokumentowana ani uzasadniona. Jak podniosła Komisja podczas rozprawy, czysto dorozumiana kontrola jest niewystarczająca dla zapewnienia skuteczności dyrektywy 93/13, ponieważ nie ma gwarancji, że została ona przeprowadzona, a konsument nie będzie w stanie zrozumieć powodów tej decyzji ani skutecznie sprzeciwić się jej wykonaniu; nie będzie też możliwe wydanie orzeczenia przez sąd apelacyjny.

38. Co się tyczy pytania czwartego Komisja twierdzi, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, interpretowane w świetle zasady skuteczności, nie stoją na przeszkodzie uregulowaniom krajowym przewidującym, że postępowanie egzekucyjne dotyczące wierzytelności zabezpieczonej hipoteką korzysta z powagi rzeczy osądzonej z chwilą eksmisji dłużnika, podczas gdy przepisy te stoją na przeszkodzie uregulowaniom krajowym, które nie zezwalają konsumentom, których nieruchomość była przedmiotem postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, na wszczęcie późniejszego postępowania deklaratywnego (postępowania z powództwa o ustalenie prawa) w celu dochodzenia odszkodowania, co wydaje się zgodne z orzecznictwem Tribunal Constitucional (hiszpańskiego trybunału konstytucyjnego)[13]. Jak podkreśliła Komisja podczas rozprawy, po dokonaniu przeniesienia prawa własności konsumenci muszą mieć możliwość dostępu do takiego postępowania, aby dochodzić swoich praw na podstawie dyrektywy 93/13.

V. Analiza

39. Poprzez trzy pierwsze pytania, które należy rozpatrywać łącznie, sąd odsyłający zasadniczo zmierza do ustalenia, czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które – ze względu na skutek w postaci powagi rzeczy osądzonej i prekluzji – uniemożliwia sądowi dokonanie z urzędu oceny nieuczciwego charakteru warunków umownych w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym wierzytelności zabezpieczonej hipoteką oraz po upływie terminu na wniesienie powództwa przeciwegzekucyjnego – na podniesienie przez konsumenta nieuczciwego charakteru warunków umownych w tym postępowaniu lub w późniejszym postępowaniu deklaratywnym, jeżeli warunki te były przedmiotem wstępnej kontroli sądu przeprowadzonej z urzędu, która nie znalazła wyraźnego odzwierciedlenia w orzeczeniu zezwalającym na egzekucję wierzytelności zabezpieczonej hipoteką.

40. Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający zasadniczo zmierza do ustalenia, w którym momencie postępowanie egzekucyjne dotyczące wierzytelności zabezpieczonej hipoteką uznaje się za zakończone w odniesieniu do kontroli nieuczciwego charakteru warunków umownych prowadzonej przez sąd z urzędu lub na wniosek strony, przeciwko której prowadzona jest egzekucja, zgodnie z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, mianowicie czy moment ten odpowiada etapowi, na którym nastąpiła realizacja zabezpieczenia hipotecznego, sprzedaż nieruchomości obciążonej hipoteką i przeniesienie praw własności tej nieruchomości, czy też taka kontrola jest możliwa również po przeniesieniu własności, aż do momentu opuszczenia

[13] Komisja przywołuje między innymi wyrok z dnia 18 grudnia 1981 r. (nr 41/1981) oraz postanowienie z dnia 19 lipca 2011 r. (nr 113/2011).

nieruchomości przez dłużnika, co może skutkować stwierdzeniem nieważności postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką lub wpłynąć na warunki, na jakich odbyła się licytacja nieruchomości.

41. Jak wynika z postanowienia odsyłającego, pytania te powstały w odniesieniu do uregulowań proceduralnych dotyczących postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką przewidzianych w prawie hiszpańskim, zgodnie z którymi na pierwszym etapie postępowania sąd zobowiązany jest zbadać z urzędu nieuczciwy charakter warunków zawartych w umowie kredytu hipotecznego stanowiącej podstawę tytułu egzekucyjnego, co pociąga za sobą kontrolę negatywną i oznacza, że sąd nie przedstawia żadnego uzasadnienia w odniesieniu do warunków innych niż te, które uznano za nieuczciwe w orzeczeniu zezwalającym na egzekucję wierzytelności zabezpieczonej hipoteką. Sąd nie może zatem podnosić nieuczciwego charakteru warunków na dalszym etapie postępowania, a konsument – jako dłużnik, który nie wniósł w przewidzianym ustawowo terminie powództwa przeciwegzekucyjnego – nie może podnosić owego zarzutu nieuczciwego charakteru warunków w tym samym postępowaniu lub w późniejszym postępowaniu deklaratywnym (postępowaniu z powództwa o ustalenie prawa). Ponadto skutki prawne postępowania materializują się z chwilą egzekucji zabezpieczenia hipotecznego, zbycia nieruchomości obciążonej hipoteką i przeniesienia praw własności tej nieruchomości na osobę trzecią, co miało miejsce w niniejszej sprawie.

42. Aby udzielić odpowiedzi na te pytania, w pierwszej kolejności dokonam analizy orzecznictwa Trybunału dotyczącego kontroli z urzędu przeprowadzanej przez sąd krajowy w odniesieniu do nieuczciwych warunków umownych w rozumieniu dyrektywy 93/13 (sekcja A). Następnie przeanalizuję zastosowanie zasad wypracowanych w tym orzecznictwie do trzech pierwszych pytań (sekcja B) i do pytania czwartego (sekcja C) [14].

A. Istotne orzecznictwo Trybunału dotyczące kontroli z urzędu przeprowadzanej przez sądy krajowe w odniesieniu do nieuczciwych warunków umownych

43. Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia, aby nieuczciwe warunki w umowach zawieranych z konsumentami nie były wiążące dla konsumenta [15]. Artykuł 7 ust. 1 tej dyrektywy w związku z jej motywem dwudziestym czwartym zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia stosownych i skutecznych środków mających na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych z konsumentami [16]. Chociaż przepisy te stały się przyczynkiem do powstania obszernego orzecznictwa, przedstawię w skrócie mające zastosowanie zasady wynikające z tego orzecznictwa, dotyczące istnienia i zakresu obowiązku sądu krajowego polegającego na kontroli z urzędu nieuczciwego charakteru warunków umownych, które to zasady są najbardziej istotne dla mojej analizy niniejszej sprawy.

[14] W tym względzie wydaje mi się, że wbrew temu, co sugerują spółka Ibercaja Banco i Królestwo Hiszpanii, nie ma powodu, aby przeformułować pytania przedstawione przez sąd odsyłający lub odejść od ich kolejności.

[15] Zobacz wyrok z dnia 27 stycznia 2021 r., Dexia Nederland (C-229/19 i C-289/19, EU:C:2021:68, pkt 57). Zobacz także motyw dwudziesty pierwszy dyrektywy 93/13. Jak uznał Trybunał, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 to przepis bezwzględnie obowiązujący, który zmierza do zastąpienia formalnej równowagi praw i obowiązków stron umowy równowagą materialną, która przywraca równość stron. Zobacz wyrok z dnia 11 marca 2020 r., Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, pkt 24).

[16] Zobacz wyrok z dnia 9 lipca 2020 r., Raiffeisen Bank i BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 i C-699/18, EU:C:2020:537, pkt 52).

1. W przedmiocie istnienia obowiązku sądu krajowego w zakresie kontroli z urzędu

44. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem system ochrony stworzony przez dyrektywę 93/13 opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, zarówno pod względem siły negocjacyjnej, jak i ze względu na stopień poinformowania, i w związku z tym godzi się on na postanowienia sformułowane wcześniej przez przedsiębiorcę, nie mając wpływu na ich treść [17]. W celu zapewnienia zamierzonej przez dyrektywę 93/13 ochrony nierówność pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą może zostać usunięta jedynie poprzez czynną interwencję podmiotu niebędącego stroną umowy [18]. Z uwagi na rodzaj i wagę interesu publicznego stanowiącego podstawę ochrony udzielonej konsumentom w przepisach dyrektywy 93/13 sąd krajowy zobowiązany jest do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowne nie mają charakteru nieuczciwego, i dokonawszy takiego badania – do zniwelowania braku równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, gdy dysponuje w tym celu niezbędnymi informacjami na temat okoliczności prawnych i faktycznych [19].

2. W przedmiocie zakresu kontroli z urzędu

45. Zgodnie z równie spójnym orzecznictwem dyrektywa 93/13 zobowiązuje państwa członkowskie do ustanowienia mechanizmu zapewniającego, by wszelkie warunki umowne, które nie były indywidualnie negocjowane, mogły zostać poddane kontroli do celów oceny ich ewentualnie nieuczciwego charakteru [20]. Trybunał podkreślił również, że szczególne cechy krajowego postępowania sądowego prowadzonego na podstawie prawa krajowego pomiędzy konsumentami a przedsiębiorcami nie mogą stanowić elementu mogącego osłabić ochronę prawną, z której powinni korzystać konsumenci na podstawie przepisów dyrektywy 93/13 [21]. W tym względzie krajowe postępowania egzekucyjne, takie jak postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, podlegają wymogom ustanowionym w utrwalonym orzecznictwie Trybunału dotyczącym skutecznej ochrony konsumentów [22].

46. O ile Trybunał określił już w różnych aspektach i przy uwzględnieniu wymogów z art. 6 ust. 1 i z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 sposób, w jaki sąd krajowy musi zapewnić ochronę praw, które konsumenci wywodzą z tej dyrektywy, o tyle wobec braku unijnej harmonizacji zasady regulujące procedury stosowane w odniesieniu do badania potencjalnie nieuczciwego charakteru warunku należą do zakresu porządku prawnego państw członkowskich, pod warunkiem że nie są mniej korzystne niż w przypadku podobnych spraw podlegających prawu krajowemu (zasada równoważności) oraz nie mogą uniemożliwiać lub czynić nadmiernie utrudnionym wykonywania praw przyznanych konsumentom przez prawo Unii (zasada skuteczności) [23].

47. Jeśli chodzi o zasadę skuteczności, Trybunał orzekł, że każdy przypadek, w którym powstaje pytanie, czy krajowy przepis proceduralny nie czyni niemożliwym lub zbyt utrudnionym stosowania prawa Unii, należy rozpatrywać z uwzględnieniem miejsca tego przepisu w całości

[17] Zobacz wyroki: z dnia 27 czerwca 2000 r., Océano Grupo Editorial i Salvat Editores (od C-240/98 do C-244/98, EU:C:2000:346, pkt 25); z dnia 26 marca 2019 r., Abanca Corporación Bancaria i Bankia (C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, pkt 49).

[18] Zobacz wyroki: z dnia 9 listopada 2010 r., VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, pkt 48); z dnia 11 marca 2020 r., Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, pkt 25).

[19] Zobacz wyroki: z dnia 4 czerwca 2009 r., Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, pkt 31, 32); z dnia 4 czerwca 2020 r., Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, pkt 37).

[20] Zobacz wyrok z dnia 3 marca 2020 r., Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138, pkt 44).

[21] Zobacz wyrok z dnia 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 50).

[22] Zobacz wyrok z dnia 29 października 2015 r., BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731, pkt 20).

[23] Zobacz wyrok z dnia 26 czerwca 2019 r., Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, pkt 45, 46).

procedury, jej przebiegu i cech szczególnych, w tym w razie potrzeby zasad leżących u podstaw krajowego systemu sądownictwa, takich jak ochrona prawa do obrony, zasada pewności prawa i prawidłowy przebieg postępowania [24]. W tym względzie Trybunał uznał, że poszanowanie tej zasady nie może oznaczać całkowitego zastąpienia absolutnej bierności danego konsumenta [25].

48. W szczególności Trybunał orzekł, że skuteczna ochrona praw przyznanych konsumentowi w dyrektywie 93/13 może zostać zagwarantowana jedynie pod warunkiem, że krajowe prawo procesowe umożliwia, w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty względnie w ramach postępowania egzekucyjnego w przedmiocie nakazu zapłaty, kontrolę z urzędu potencjalnie nieuczciwych warunków umowy [26]. Zatem w sytuacji gdy na etapie wykonania nakazu zapłaty nie przewidziano jakiejkolwiek kontroli nieuczciwych warunków przez sąd krajowy z urzędu, uznaje się, że przepisy krajowe mogą zagrażać skuteczności ochrony zamierzonej przez dyrektywę 93/13, jeżeli przepisy te nie przewidują takiej kontroli na etapie wydawania nakazu zapłaty lub jeżeli taka kontrola przewidziana jest jedynie na etapie sprzeciwu wobec wydanego nakazu, o ile istnieje znaczne ryzyko, że konsumenci nie wniosą koniecznego sprzeciwu [27]. Dyrektywa 93/13 stoi zatem na przeszkodzie temu, by krajowa regulacja dopuszczała wydanie nakazu zapłaty, jeżeli konsumentowi w żadnym momencie postępowania nie przysługuje gwarancja, że sąd przeprowadzi kontrolę braku nieuczciwych warunków [28].

49. Ponadto Trybunał przyznał, że ochrona konsumenta nie jest bezwarunkowa i że prawo Unii nie nakłada na sąd krajowy obowiązku wyłączenia stosowania krajowych przepisów proceduralnych przyznających w szczególności powagę rzeczy osądzonej orzeczeniu, nawet jeżeli pozwoliłoby to na usunięcie naruszenia przepisu zawartego w dyrektywie 93/13, niezależnie od jego charakteru [29]. Trybunał podkreślił bowiem znaczenie zasady powagi rzeczy osądzonej zarówno w unijnym, jak i w krajowych porządkach prawnych oraz to, że dla zapewnienia stabilności prawa i stosunków prawnych, jak też prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości, orzeczenia sądowe, które stały się prawomocne po wyczerpaniu dostępnych środków odwoławczych lub po upływie przewidzianych dla wniesienia tych środków terminów, są niepodważalne [30]. Podobnie, w interesie pewności prawa, ustalanie rozsądnych terminów do wniesienia środków zaskarżenia pod rygorem prekluzji jest zgodne z prawem Unii [31]. Warunki ustalone przez prawa krajowe nie mogą jednak stanowić zagrożenia dla istoty prawa, jakie konsumenci wywodzą z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, polegającego na niezwiązaniu nieuczciwymi warunkami [32].

50. Na przykład w wyroku z dnia 29 października 2015 r., BBVA [33] Trybunał zasadniczo uznał, że art. 6 i 7 dyrektywy 93/13, interpretowane w świetle zasady skuteczności, stoją na przeszkodzie obowiązywaniu przepisów przejściowych określonych w ustawie nr 1/2013, w której przyznano miesięczny termin zawity na wniesienie powództwa przeciwegzekucyjnego opartego na zarzucie nieuczciwego charakteru warunków umownych w kontekście postępowania egzekucyjnego

[24] Zobacz wyrok z dnia 22 kwietnia 2021 r., PROFI CREDIT Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, pkt 53).

[25] Zobacz wyrok z dnia 1 października 2015 r., ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, pkt 62).

[26] Zobacz wyrok z dnia 13 września 2018 r., Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, pkt 44).

[27] Zobacz wyrok z dnia 20 września 2018 r., Danko i Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, pkt 46 oraz pkt 2 sentencji).

[28] Zobacz wyrok z dnia 20 września 2018 r., Danko i Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, pkt 49).

[29] Zobacz wyrok z dnia 21 grudnia 2016 r., Gutiérrez Naranjo i in. (C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 68).

[30] Zobacz wyrok z dnia 26 stycznia 2017 r., Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, pkt 46).

[31] Zobacz wyrok z dnia 22 kwietnia 2021 r., PROFI CREDIT Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, pkt 57).

[32] Zobacz wyrok z dnia 21 grudnia 2016 r., Gutiérrez Naranjo i in. (C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 71).

[33] C-8/14, EU:C:2015:731, pkt 27–42.

dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, ponieważ istniało znaczne ryzyko, że rzeczony termin upłynie bez możliwości skutecznego powołania się przez zainteresowanych konsumentów na ich prawa wywodzone z dyrektywy 93/13.

51. Ponadto w wyroku z dnia 6 października 2009 r., Asturcom Telecomunicaciones [34] Trybunał orzekł w szczególności, że przepisy krajowe ustanawiające dwumiesięczny termin, po upływie którego, w braku skargi o uchylenie, wyrok sądu polubownego stawał się prawomocny i w związku z tym nabierał powagi rzeczy osądzonej, są zgodne z zasadą skuteczności, stwierdzając, że jej przestrzeganie nie może sięgać tak dalece, aby kompensowało w całości absolutną bierność konsumenta, który nie wszczął żadnego postępowania w celu obrony swoich praw.

52. Natomiast w wyroku z dnia 18 lutego 2016 r., Finanmadrid EFC [35], Trybunał orzekł, że uregulowanie krajowe dotyczące sposobu wdrażania zasady powagi rzeczy osądzonej w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty było sprzeczne z zasadą skuteczności, ponieważ decyzja organu kończąca postępowanie w sprawie wydania nakazu stawała się prawomocna, co uniemożliwiało sprawdzenie uczciwości postanowień umownych na etapie postępowania egzekucyjnego tylko dlatego, że konsument nie wytoczył powództwa przeciwegzekucyjnego w przewidzianym terminie, a istniało znaczne ryzyko, że konsument tego nie zrobi.

53. Należy również wyjaśnić, że w wyroku Banco Primus [36], który zapadł w kontekście powództwa przeciwegzekucyjnego wniesionego przez konsumenta wobec postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, Trybunał orzekł, iż dyrektywa 93/13 nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu prawa krajowego, które zakazuje sądowi krajowemu badania z urzędu, czy warunki umowy mają nieuczciwy charakter, jeżeli zgodność z prawem całokształtu warunków tej umowy w świetle tej dyrektywy została już zbadana w orzeczeniu korzystającym z powagi rzeczy osądzonej. Jednakże, zdaniem Trybunału, w przypadku istnienia jednego względnie kilku warunków umowy, których nieuczciwy charakter nie był jeszcze badany w ramach wcześniejszej kontroli sądowej spornej umowy, która to kontrola zakończyła się wydaniem orzeczenia korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, dyrektywa 93/13 wymaga, by sąd krajowy, do którego zgodnie z przepisami wnoszone są nadzwyczajne powództwa przeciwegzekucyjne, miał obowiązek dokonania – na wniosek strony lub z urzędu, o ile posiada niezbędne ku temu informacje na temat stanu prawnego i faktycznego – oceny nieuczciwego charakteru tych warunków. W braku takiej możliwości ochrona konsumenta na gruncie tej dyrektywy byłaby bowiem tylko częściowa i niedostateczna.

54. Z powyższego orzecznictwa wynika zatem, że państwa członkowskie nie są zobowiązane na mocy dyrektywy 93/13 do przyjęcia szczególnego systemu norm postępowania w zakresie sądowej kontroli nieuczciwego charakteru warunków umownych, z zastrzeżeniem, że wypełniają swoje zobowiązania wynikające z prawa Unii, w tym zasad równoważności i skuteczności, a zatem zapewniają przeprowadzenie przez sąd krajowy kontroli w zakresie nieuczciwego charakteru każdego warunku umownego, niezależnie od rodzaju postępowania. Musi istnieć kontrola nieuczciwych warunków przeprowadzana z urzędu albo przez sąd pierwszej instancji w postępowaniu, albo przez sąd drugiej instancji, niezależnie od tego, czy chodzi o postępowanie egzekucyjne, czy o postępowanie co do istoty sprawy, która to kontrola może być przeprowadzona

[34] C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 34–48.

[35] C-49/14, EU:C:2016:98, pkt 45–55.

[36] Zobacz wyrok z dnia 26 stycznia 2017 r. (C-421/14, EU:C:2017:60, pkt 49–54).

na wniosek konsumenta, o ile nie istnieje znaczne ryzyko, że dana ścieżka proceduralna nie zostanie przez niego podjęta, co zamykałoby możliwość sądowej kontroli nieuczciwych warunków umownych zgodnie z dyrektywą 93/13.

55. Ponadto, zgodnie z orzecznictwem Trybunału, o ile ochrona konsumentów nie jest bezwarunkowa, nie jest taka również zasada powagi rzeczy osądzonej. Jak pokazują wyroki przywołane w pkt 50–53 niniejszej opinii powyżej, Trybunał przyjmuje wyważone podejście w odniesieniu do wzajemnych relacji między uregulowaniami krajowymi dotyczącymi powagi rzeczy osądzonej i prekluzji a wymogami dyrektywy 93/13, zapewniając jednocześnie, by takie uregulowania nie podważały systemu ochrony konsumentów ustanowionego w tej dyrektywie. W szczególności chociaż wyrok Banco Primus nie odnosi się bezpośrednio do zakresu negatywnej kontroli nieuczciwych warunków umownych będącej przedmiotem niniejszej sprawy, to jednak nacisk Trybunału na potrzebę ostatecznej oceny nieuczciwego charakteru warunków umownych w orzeczeniu korzystającym z powagi rzeczy osądzonej potwierdza pogląd, że uregulowania krajowe, takie jak te będące przedmiotem sporu, stoją w sprzeczności z dyrektywą 93/13. Powrócę do tego wyroku w dalszej części mojej analizy (zob. pkt 62 niniejszej opinii).

56. To właśnie w świetle tych zasad wypracowanych w orzecznictwie Trybunału należy rozpatrywać pytania skierowane w niniejszej sprawie.

B. W przedmiocie pytań od pierwszego do trzeciego

57. Należy przypomnieć, że zgodnie z pkt 39 niniejszej opinii pierwsze trzy pytania dotyczą zasadniczo skutku w postaci powagi rzeczy osądzonej i prekluzji w odniesieniu do przeprowadzanej przez sąd w postępowaniu egzekucyjnym, z urzędu lub na wniosek konsumenta, kontroli nieuczciwego charakteru warunków umownych, które były przedmiotem wstępnej kontroli przeprowadzonej przez sąd z urzędu, co nie zostało wyraźnie odzwierciedlone w orzeczeniu zezwalającym na egzekucję wierzytelności zabezpieczonej hipoteką.

58. Na wstępie należy zauważyć, że wbrew argumentom podniesionym przez Komisję, jakoby niniejsza sprawa dotyczyła prekluzji, a nie zasady powagi rzeczy osądzonej, z postanowienia odsyłającego wynika, że sąd odsyłający uważa, iż w niniejszej sprawie występuje skutek w postaci powagi rzeczy osądzonej i prekluzji wynikający ze spornych uregulowań krajowych. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wykładnia i zastosowanie prawa krajowego należą wyłącznie do sądu krajowego [37].

59. Ponadto w niniejszej sprawie nie występują przesłanki, które mogłyby wywołać wątpliwości w kontekście zasady równoważności. Wobec tego należy jedynie zbadać, czy sporne uregulowanie krajowe jest zgodne z zasadą skuteczności.

60. Moim zdaniem istnieją silne przesłanki, znajdujące oparcie w orzecznictwie Trybunału, by twierdzić, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, interpretowane w świetle zasady skuteczności, stoją na przeszkodzie spornemu uregulowaniu krajowemu.

61. W tym względzie wydaje mi się, że kontrola ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków umownych na podstawie dyrektywy 93/13 musi być przedmiotem wyraźnej i wystarczająco uzasadnionej oceny sądu krajowego. Jak wynika z okoliczności niniejszej sprawy,

[37] Zobacz wyrok z dnia 9 lipca 2020 r., Raiffeisen Bank i BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 i C-699/18, EU:C:2020:537, pkt 46).

sporne uregulowanie krajowe powoduje przekonanie, że przeprowadzono kontrolę z urzędu, mimo że w orzeczeniu sądu nie ma wzmianki o tym fakcie. Moim zdaniem, tak jak wskazała Komisja, jeżeli kontrola nieuczciwego charakteru warunków umownych nie jest uwzględniona w uzasadnieniu orzeczenia zezwalającego na egzekucję wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, konsument nie będzie w stanie ani zrozumieć, ani przeanalizować powodów wydania tego orzeczenia, ani też, w razie potrzeby, skutecznie wnieść powództwa przeciwegzekucyjnego. Nie będzie również możliwe wydanie orzeczenia przez sąd krajowy, do którego może wpłynąć apelacja. W tym względzie Trybunał wyjaśnił, że w braku skutecznej kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków danej umowy nie można zagwarantować poszanowania praw przyznanych przez dyrektywę 93/13 [38].

62. Dalsze poparcie dla tego podejścia można wywnioskować z wyroku Banco Primus [39]. Jak wspomniano w pkt 53 niniejszej opinii, Trybunał uznał za niezgodne z dyrektywą 93/13 uregulowania krajowe, które rozszerzały skutki powagi rzeczy osądzonej na warunki, w odniesieniu do których sąd krajowy nie wydał prawomocnego orzeczenia. Trybunał zakłada zatem, że jeżeli sąd krajowy nie zbadał nieuczciwego charakteru konkretnych warunków umownych, trudno uznać, iż doszło do naruszenia zasady powagi rzeczy osądzonej [40].

63. Podejście to jest również zgodne z celami dyrektywy 93/13, zgodnie z wykładnią wypracowaną w orzecznictwie Trybunału. Należy przypomnieć za pkt 44 niniejszej opinii, że obowiązek sądu krajowego w zakresie kontroli z urzędu nieuczciwego charakteru warunków umownych jest uzasadniony z uwagi na rodzaj i wagę interesu publicznego stanowiącego podstawę ochrony udzielonej konsumentom w przepisach dyrektywy 93/13. Dlatego też kontrola z urzędu, która ogranicza się do jedynie dorozumianej interwencji sądowej, mogłaby moim zdaniem pozbawić ten spoczywający na sądzie krajowym na podstawie dyrektywy 93/13 obowiązek jego treści.

64. Należy dodać, że podejście to wydaje się zgodne z orzecznictwem Trybunału dotyczącym uregulowań krajowych wdrażających zasadę powagi rzeczy osądzonej poza kontekstem dyrektywy 93/13. W niektórych wyrokach [41] Trybunał nie zgodził się na przyznanie nadmiernej ochrony prawomocnym orzeczeniom poprzez zasadę powagi rzeczy osądzonej w sposób, który znacząco utrudnia skuteczne stosowanie prawa Unii [42]. Ponadto należy zauważyć, że w wyroku z dnia 17 października 2018 r., Klohn [43] Trybunał wskazał, że powaga rzeczy osądzonej rozciąga się tylko na roszczenia prawne, w przedmiocie których sąd orzekł, a zatem nie stoi na przeszkodzie temu, by sąd wypowiedział się w ramach późniejszego sporu w kwestiach prawnych, które nie zostały rozstrzygnięte w tym prawomocnym orzeczeniu. Podobnie w swoim orzecznictwie dotyczącym stosowania powagi rzeczy osądzonej w prawie Unii Trybunał konsekwentnie utrzymuje, że powaga rzeczy osądzonej dotyczy jedynie tych kwestii faktycznych i prawnych, które rzeczywiście lub siłą rzeczy zostały rozstrzygnięte w danym orzeczeniu sądowym [44].

38 Zobacz wyrok z dnia 4 czerwca 2020 r., Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, pkt 35).

39 Zobacz wyrok z dnia 26 stycznia 2017 r. (C-421/14, EU:C:2017:60, pkt 49–54).

40 Zobacz w tym względzie M.J. García-Valdecasas Dorrego, *Dialogue between the Spanish courts and the European Court of Justice regarding the judicial protection of consumers under Directive 93/13/EEC*, Association of Property and Business Registrars of Spain, 2018, s. 98–99.

41 Zobacz między innymi wyroki: z dnia 3 września 2009 r., Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506, pkt 29–32); z dnia 2 kwietnia 2020 r., CRPNPAC i Vueling Airlines (C-370/17 i C-37/18, EU:C:2020:260, pkt 94–96); z dnia 16 lipca 2020 r., UR (Objęcie prawników podatkiem VAT) (C-424/19, EU:C:2020:581, pkt 31–34).

42 Zobacz w tym względzie A. Turmo, National Res Judicata in the European Union: Revisiting the Tension Between the Temptation of Effectiveness and the Acknowledgement of Domestic Procedural Law, *Common Market Law Review*, vol. 58, 2021, s. 361–390, s. 375.

43 C-167/17, EU:C:2018:833, pkt 69.

44 Zobacz wyroki: z dnia 29 czerwca 2010 r., Komisja/Luksemburg (C-526/08, EU:C:2010:379, pkt 27); z dnia 31 stycznia 2019 r., Islamic Republic of Iran Shipping Lines i in./Rada (C-225/17 P, EU:C:2019:82, pkt 47).

65. Należy zatem uznać, że sporne uregulowanie krajowe jest sprzeczne z zasadą skuteczności, ponieważ czyni niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym zapewnienie ochrony przyznanej konsumentom przez dyrektywę 93/13.

66. Stwierdzam zatem, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, interpretowane w świetle zasady skuteczności, stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak to będące przedmiotem postępowania głównego.

C. W przedmiocie pytania czwartego

67. Należy przypomnieć za pkt 40 niniejszej opinii, że pytanie czwarte dotyczy zasadniczo ustalenia, czy zgodna z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 jest sytuacja, w której w przypadku realizacji uprawnień wynikających z zabezpieczenia hipotecznego, sprzedaży nieruchomości obciążonej hipoteką i przeniesienia prawa własności tej nieruchomości na osobę trzecią sąd krajowy może, z urzędu lub na wniosek strony, przeciwko której prowadzona jest egzekucja, zbadać nieuczciwy charakter warunków umowy kredytu hipotecznego do momentu, w którym strona ta opuści nieruchomość, która to sytuacja może skutkować stwierdzeniem nieważności postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką lub wpłynąć na warunki, na jakich odbywa się licytacja nieruchomości.

68. Na wstępie pragnę stwierdzić, że podzielam pogląd Komisji, zgodnie z którym art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, interpretowane w świetle zasady skuteczności, nie stoją na przeszkodzie istnieniu uregulowań krajowych, które nie zezwalają na kontrolę nieuczciwych warunków przez sąd krajowy, z urzędu lub na wniosek strony, po przeniesieniu praw własności nieruchomości obciążonej hipoteką na osobę trzecią, pod warunkiem że konsumenci, których nieruchomość była przedmiotem postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, mogą dochodzić swoich praw w drodze późniejszego postępowania sądowego w celu uzyskania odszkodowania w odniesieniu do dyrektywy 93/13.

69. Należy zauważyć, że pytanie to dotyczy okoliczności, w których stosunek umowny między konsumentem a wierzycielem zakończył się już wraz z przeniesieniem prawa własności nieruchomości obciążonej hipoteką na osobę trzecią. Jednakże moim zdaniem, wbrew temu, co twierdzą spółka Ibercaja Banco oraz rządy hiszpański i włoski, okoliczności niniejszej sprawy różnią się od tych, które stały się podstawą wydania wyroku Banco Santander. [45]

70. W wyroku tym [46] Trybunał orzekł, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie znajdują zastosowania do postępowania wszczętego przez nabywcę z licytacji nieruchomości po przeprowadzeniu pozasądowego postępowania egzekucyjnego z zabezpieczenia hipotecznego ustanowionego na tej nieruchomości przez konsumenta na rzecz wierzyciela, przedmiotem którego to postępowania jest ochrona praw rzeczowych nabytych zgodnie z prawem przez tego nabywcę z licytacji, w zakresie, w jakim, po pierwsze, postępowanie to jest niezależne od stosunku prawnego wiążącego konsumenta z wierzycielem, i po drugie, zabezpieczenie hipoteczne poddano egzekucji, nieruchomość została sprzedana i związane z nią prawa rzeczowe zostały przeniesione, a konsument nie skorzystał ze środków prawnych przewidzianych w tym kontekście. W szczególności Trybunał wskazał, że przedmiotowe postępowanie nie dotyczyło wykonania zabezpieczenia hipotecznego i nie było oparte na umowie kredytu hipotecznego. Dotyczyło ono raczej ochrony praw rzeczowych związanych z własnością nabytą zgodnie

[45] Wyrok z dnia 7 grudnia 2017 r. (C-598/15, EU:C:2017:945).

[46] Zobacz wyrok z dnia 7 grudnia 2017 r., Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945, pkt 39–50).

z prawem przez owego nabywcę. Ponadto, zdaniem Trybunału, konsument miał możliwość wniesienia sprzeciwu lub złożenia wniosku o zawieszenie postępowania z uwagi na to, że umowa zawierała nieuczciwe warunki, a właśnie w ramach postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką sąd rozpatrujący sprawę mógł przystąpić do zbadania z urzędu potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umownych.

71. Natomiast kontekst niniejszej sprawy zarysowuje się wokół postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, które dotyczy stosunku prawnego między konsumentem a wierzycielem i którego podstawą jest umowa kredytu hipotecznego, a dokładniej dochodzenie odsetek za kredyt zabezpieczony hipoteką (zob. pkt 18 niniejszej opinii). Co prawda konsument, jako dłużnik, nie wniósł w terminie powództwa przeciwegzekucyjnego, a sąd prowadzący postępowanie egzekucyjne dotyczące wierzytelności zabezpieczonej hipoteką zobowiązany był do przeprowadzenia z urzędu kontroli nieuczciwego charakteru warunków umowy stanowiącej podstawę tytułu egzekucyjnego, jednak, na podstawie argumentów, które przedstawiłem w pkt 60–66 niniejszej opinii, należy uznać, że skutek w postaci powagi rzeczy osądzonej i prekluzji na mocy spornego uregulowania krajowego wchodzi w grę jedynie w przypadku, gdy sąd dokonał wyraźnej i wystarczająco uzasadnionej kontroli z urzędu ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków umownych w orzeczeniu wydanym na wcześniejszym etapie postępowania, co nie ma miejsca w okolicznościach w postępowaniu głównym.

72. W tym względzie wydaje mi się, że w braku wyraźnej i wystarczająco uzasadnionej kontroli z urzędu na wcześniejszym etapie postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką sąd prowadzący postępowanie egzekucyjne musi być w stanie zapewnić skuteczność ochrony przyznanej konsumentom na podstawie dyrektywy 93/13 poprzez zbadanie z urzędu lub na wniosek konsumenta nieuczciwego charakteru warunków umownych. W związku z tym należy odrzucić uregulowanie krajowe, które uniemożliwia podniesienie przez konsumenta zarzutu nieuczciwego charakteru warunków umownych i poddanie ich kontroli sądu po upływie terminu na wniesienie powództwa przeciwegzekucyjnego. Jednakże należy uznać, że po wykonaniu zabezpieczenia hipotecznego, sprzedaży nieruchomości obciążonej hipoteką i przeniesieniu praw własności tej nieruchomości na osobę trzecią, nie jest już możliwe podniesienie przez sąd z urzędu lub przez stronę nieuczciwego charakteru warunków umownych, co prowadziłoby do unieważnienia aktów przenoszących własność, a tym samym powodowałoby negatywne konsekwencje dla osób trzecich i podważałoby pewność prawa w istniejących wcześniej stosunkach własnościowych.

73. Niemniej jednak moim zdaniem, zgodnie z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, interpretowanymi w świetle zasady skuteczności, należy w takiej sytuacji umożliwić konsumentowi powołanie się w odrębnym późniejszym postępowaniu na nieuczciwy charakter warunków umowy kredytu hipotecznego, aby mógł on skutecznie i w sposób użyteczny wykonywać swoje prawa wywodzone z tej dyrektywy i w ten sposób dochodzić od wierzyciela swoich roszczeń odszkodowawczych z tytułu konsekwencji finansowych poniesionych przez konsumenta z powodu tych warunków.

74. Stwierdzam zatem, że w świetle zasady skuteczności art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie zezwala na kontrolę uczciwości warunków umownych przez sąd krajowy z urzędu lub na wniosek strony po wykonaniu zabezpieczenia hipotecznego, sprzedaży nieruchomości obciążonej hipoteką i przeniesieniu prawa własności tej nieruchomości na osobę trzecią, pod warunkiem że konsumenci, których nieruchomość była przedmiotem postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności

zabezpieczonej hipoteką, mogą dochodzić swoich praw w późniejszym postępowaniu sądowym w celu dochodzenia w późniejszym postępowaniu praw przysługujących im na podstawie tej dyrektywy.

VI. Wnioski

75. W świetle powyższych rozważań proponuję, aby na pytania prejudycjalne zadane przez Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie, Hiszpania) Trybunał odpowiedział w sposób następujący:

1) Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy w świetle zasady skuteczności interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie zezwala sądowi na zbadanie z urzędu nieuczciwego charakteru warunków umownych w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym wierzytelności zabezpieczonej hipoteką ani konsumentowi, który nie wniósł powództwa przeciwegzekucyjnego, na podniesienie nieuczciwego charakteru warunków umownych w tym postępowaniu lub w późniejszym postępowaniu deklaratywnym (postępowaniu z powództwa o ustalenie prawa), jeżeli warunki były przedmiotem wstępnej kontroli nieuczciwego charakteru przeprowadzonej przez sąd z urzędu, która to kontrola nie była wyraźnie i dostatecznie uzasadniona w odniesieniu do tej dyrektywy.

2) Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy w świetle zasady skuteczności interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie zezwala sądowi na zbadanie z urzędu lub na wniosek strony nieuczciwego charakteru warunków umowy kredytu hipotecznego po wykonaniu zabezpieczenia hipotecznego, sprzedaży nieruchomości obciążonej hipoteką i przeniesieniu prawa własności tej nieruchomości na osobę trzecią, pod warunkiem że konsumenci, których nieruchomość była przedmiotem postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, mogą dochodzić swoich praw w drodze późniejszego postępowania sądowego w celu dochodzenia w późniejszym postępowaniu praw przysługujących im na podstawie tej dyrektywy.